

Monumentnummer*: 523372

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 21 mei 2002
Kadaster deel/nr: 10767/33

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>				
Goutum	Leeuwarden	Friesland				
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Wergeasterdyk	45		9084 AV	Goutum	Bij	Woudweg, Buitengebied
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>		
Huizum	K			370		

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding:

De AMERIKAANSE WINDMOTOR is een markant herkenningspunt in het open weidegebied tussen Goutum en Swichum.

De naar Amerikaans model ontstane windmolen van het type "Record", is in Nederland vervaardigd- en begin 20e eeuw ontworpen door de Gebr.Bakker te IJlst. De molen werd begin jaren dertig gebouwd op de plaats van een afgebroken traditionele windmolen. Op enige tientallen meters afstand stond een tweede exemplaar waarvan de betonnen fundering rest.

In de directe nabijheid stonden een tiental traditionele windmolens welke werden vervangen door windmotoren. Deze zijn thans alle verdwenen.

Omschrijving

De toren staat in een uit beton opgetrokken funderingsbak voorzien van houten deksels. In de funderingsbak is aangebracht een stalen waaierpomp voorzien van een houten opleiderpijp met een houten terugslagklep. Aan de polderzijde is aangebracht een stalen kroosrek. De molen bemaalt het vm. bemalingsgebied de "Goutumsche Mieden" en maalt uit op de Friese boezem. De stalen toren van normale hoogte heeft een ladder en een achtkante

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

stelling bestaande uit stalen liggers, een houten dek en een stalen hekwerk. Aan de bovenzijde van de toren is een gietstalen motorlichaam aangebracht. Het zestien gegalvaniseerd stalen bladen tellende windrad heeft een diameter van 4.50 meter. Het rad bestaat uit zes straalarmen waartussen segmenten met ieder drie bladen verbonden door twee ringen zijn aangebracht. De molen is voorzien van één vaan voor de zelfregeling naar de windrichting. De zelfregeling naar windsterkte gebeurt doordat bij toenemende omloopsnelheid de optredende tanddruk-reactiekracht van het windrad groter wordt dan de spanning van de schroefveer van de vaan, de molen zal zich hierbij krimpnd uit de wind draaien. De bovenas van de molen is voorzien van een vanginstallatie welke automatisch in werking treedt bij het uit de wind draaien van de molen. De molen is voorzien van een gietstalen gaande werk en stalen spillen. De waaierpomp wordt hierbij direkt aangedreven door de verticale spil.

Waardering

De zogenaamde Amerikaanse windmotor uit de eerste helft van de 20e eeuw is van cultuurhistorisch en industrieel-archeologisch belang:

- voor de geschiedenis van de industriële archeologie van Nederland in het bijzonder van die der in Nederland ontworpen en gebouwde windmotoren;
- voor de ontwikkeling van de vroeg-20e-eeuwse Nederlandse bemalingstechniek met gebruikmaking van een Amerikaans model windmolens;
- als maalwerktuig kenmerkend voor de overgang van de bemaling van kleine bemalingsgebieden door traditionele windmolens naar die door "moderne" Amerikaanse windmotoren;
- als maalwerktuig kenmerkend voor de fase die ligt tussen windbemaling en motorbemaling;
- vanwege zijn rol in het ontstaan van de bemalinggeschiedenis van het bemalingsgebied de "Goutumsche Mieden" en later het waterschap "De Middelsékrite";
- vanwege zijn landschappelijke betekenis als markant herkenningspunt in het open weidegebied tussen Goutum en Swichum.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Weidemolen